

Nationaal Programma Onderwijs: verlengen en uitbreiden

Position Paper VO-raad:

Inbreng voor het RTG in de Tweede Kamer op 26 mei 2021

Het Nationaal Programma Onderwijs is een erkenning van de grote uitdagingen waarvoor het onderwijs zich gesteld ziet. De coronacrisis heeft knelpunten in het onderwijs zichtbaarder en groter gemaakt, en scholen zien vertragingen bij een fors deel van de leerlingen en in de volle breedte: op cognitief- en sociaal emotioneel niveau.

Goed aan de opzet van het programma is dat het veel ruimte biedt aan scholen om aan te sluiten bij wat hún leerlingen specifiek nodig hebben. Het is daarnaast goed dat de zogenaamde menukaart met interventies scholen handvatten biedt om kennisgedreven aan de slag te gaan en dat die breed van opzet is, zodat scholen op alle aspecten waar dat nodig is, interventies kunnen plegen. Ook is het positief dat het programma ruimte biedt om in te zetten op bestaande ambities en dus voort te bouwen op wat er al is. In de doorontwikkeling van de menukaart is het belangrijk dat voor *alle* leerlingen en *alle* onderwijssoorten – van praktijkonderwijs tot gymnasium- passende interventies gekozen kunnen worden.

De VO-raad brengt drie punten onder de aandacht van de Kamer:

Pleidooi 1: Verleng NPO en maak deel van middelen structureel

Scholen zien het Nationaal Onderwijs Programma, gezien de opgelopen vertragingen, als noodzaak, maar willen deze daarnaast ook als kans aangrijpen. De wens bij scholen is groot om met deze middelen de negatieve gevolgen van de crisis voor hun leerlingen te beperken, en daarnaast zoveel mogelijk in te zetten op *duurzame verbeteringen* van het onderwijs; verbeteringen die niet alleen de huidige lichte leerlingen helpen het been bij te trekken, maar ook de onderwijsprofessionals en de onderwijsorganisatie naar een hoger plan brengen. De huidige opzet van het programma, met een looptijd van 2,5 jaar in totaal, maakt een goede inzet van de middelen erg lastig. Er is weinig ruimte voor evaluatie en eventueel bijstellen van schoolprogramma's, en de korte looptijd maakt het aannemen van extra personeel (bijvoorbeeld leerlingbegeleiders, coaches) of gerichte scholing van eigen onderwijspersoneel, maar beperkt haalbaar. Voorkomen moet worden dat scholen onder tijdsdruk hun heil zoeken in commerciële onderwijsaanbieders die op een tijdelijke situatie kunnen inspringen.

De VO-raad pleit er daarom voor om het NPO *te verlengen en uit te breiden*. Ook vanuit de wetenschap is dit signaal duidelijk hoorbaar: 'Als scholen langer de tijd hebben om middelen gericht in te zetten kan er gewerkt worden aan duurzame verbetering', aldus de groep onafhankelijk wetenschappers in het Onderwijs OMT.

Het NPO is een ongekend forse investering in het onderwijs, maar deze is wel incidenteel en biedt daarmee geen (structureel) antwoord op grote uitdagingen in het onderwijs, zoals de kansenongelijkheid, de basisvaardigheden die onder druk staan, en niet in de laatste plaats het lerarentekort en de onderwijsarbeidsmarkt. Deze knelpunten blijven vragen om *structurele aandacht en structurele investeringen*. De VO-raad pleit er daarom voor zo snel als mogelijk te bekijken welke middelen structureel kunnen worden, zodat de versnelling die

met het NPO op het gebied van kwaliteitsverbetering en innovatie naar verwachting op zal treden, vastgehouden kan worden.

Pleidooi 2: Solide monitoring en verantwoording

Scholen en besturen hebben de ruimte om de middelen (binnen kaders) naar eigen inzicht en passend bij de behoeften van hun leerlingen in te zetten, en daar hoort bij dat zij zich verantwoorden over de besteding ervan, richting samenleving en politiek. De Algemene Rekenkamer was er onlangs heel duidelijk over: vooraf moet goed worden afgesproken hoe de doelen van het programma precies worden geformuleerd en hoe de beoordeling van de resultaten daarna plaatsvindt, zodat er geen discussie kan ontstaan over (een goede) besteding van de middelen. Scholen vragen in dat kader instemming op de plannen aan hun medezeggenschapsraad en besturen verantwoorden zich over de wijze waarop de middelen zijn verdeeld over de interventies. Daarnaast is een solide monitoring op basis van een duidelijke doelstelling ten aanzien van de effecten van het NPO op sectorniveau cruciaal. Binnen de huidige opzet en looptijd van het programma is het niet realistisch te verwachten dat er door middel van het NPO een structurele kwaliteitsverbetering van betekenis zal optreden. Weliswaar kunnen uit de ervaringen van scholen lessen worden getrokken voor de langere termijn, maar de specifieke problematiek, gecombineerd met de korte looptijd van het NPO en het incidentele karakter van de middelen, passen niet bij structurele verbetering. De doelen en de opzet van het Nationaal Programma Onderwijs moeten met elkaar in lijn gebracht worden.

Wij waarschuwen er daarnaast voor om in de monitoring niet alleen de cognitieve opbrengst naar voren te laten komen, en deze zeker niet te beperken tot Engels, wiskunde en Nederlands. De overige cognitieve aspecten, en met name de niet-cognitieve aspecten, moeten evengoed in beeld worden gebracht in de sectorale monitoring. Juist omdat er ook veel zorgen zijn over de sociaal-emotionele ontwikkeling en mentale gezondheid van leerlingen. Wij vragen hiermee om een realistische en brede monitoring.

Pleidooi 3: versterk en verduurzaam de kennisinfrastructuur

De zogenaamde menukaart met interventies is een mooie manier om scholen kennisgedreven (evidence-informed) te laten werken aan het NPO. Deze eerste set (gebaseerd op een Engels model uit 2018) behoeft de komende tijd uitbreiding met kennis over interventies voor de Nederlandse context (bijvoorbeeld beroepsonderwijs), nieuwe onderzoeksinzichten en ervaringskennis vanuit de onderwijspraktijk. De menukaart kan zo een groeiende kennisbank voor de sector worden.

De sector wil leren van de kennis die in het NPO wordt opgedaan. Wij pleiten er voor de kennisactiviteiten in het NPO (en het daarvoor beschikbare budget) in te zetten als een impuls voor het versterken en verduurzamen van de kennisinfrastructuur in het onderwijs. De minister heeft de Kamer onlangs geïnformeerd over de verkenning naar die kennisinfrastructuur (rapport Galan Groep).

Kortom, de VO-raad pleit in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs voor:

- Verlenging van het programma
- Structureel maken van een deel van de middelen
- Solide monitoring en verantwoording
- Inzet op versterking en verduurzaming van de kennisinfrastructuur